

Ministerstwo Sprawiedliwości

Sekretarz Stanu
Arkadiusz Myrcha

Warszawa, 23 stycznia 2026 r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

uprzejmie przekazuję odpowiedź na interpelację nr 13698 Pana Posła Edwarda Siarki w sprawie reform wymiaru sprawiedliwości.

Na wstępie odpowiedzi na interpelację poselską Pana Posła Edwarda Siarki należy podkreślić, że nowelizacja rozporządzenia regulamin urzędowania sądów powszechnych z dnia 29 września 2025 r., która weszła w życie z dniem 1 listopada 2025 r. nie jest niezgodna z Konstytucją, jak również z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334, z późn. zm., zwanej dalej „u.s.p.”)

Na podstawie delegacji zawartej w art. 41 § 1 u.s.p. Minister Sprawiedliwości jest obowiązany określić, w drodze rozporządzenia, regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych, a w jego ramach, między innymi, szczegółowe zasady przydziału spraw, w tym: sposób dokonywania losowania spraw, zasady ustalania składów wieloosobowych, zasady zmniejszenia przydziału spraw ze względu na pełnione funkcje i usprawiedliwione nieobecności oraz podstawy czasowego wstrzymania przydziału spraw, warunki uczestniczenia w przydziale tylko niektórych kategorii spraw rozpoznawanych w wydziale oraz zasady pełnienia dyżurów oraz rodzaje spraw podlegających przydzieleniu zgodnie z planem dyżurów, a także zasady sporządzania planu zastępstw oraz rodzaje czynności podejmowanych zgodnie z planem zastępstw.

W świetle art. 47a § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 334, z późn. zm., zwanej dalej „u.s.p.”) sprawy

są przydzielane sędziom i asesorom sądowym losowo, w ramach poszczególnych kategorii spraw, chyba że sprawa podlega przydziałowi sędziemu pełniącemu dyżur. Zawierający upoważnienie do wydania regulaminu urzędowania sądów powszechnych – art. 41 §1 pkt 2b u.s.p. oraz zacytowany art. 47 a § 1 u.sp. nie nakazuje „losowania składów wieloosobowych”. Przewiduje określenie w drodze rozporządzenia - zasad ustalania składów wieloosobowych, przy czym właściwe opracowanie tych zasad może okazać się wystarczające dla zagwarantowania losowości przydziału, bez potrzeby posługiwania się narzędziami informatycznymi. Ustalone w Regulaminie zasady przydziału spraw z uwagi na aktualne, znaczne trudności kadrowe w sądach, wymagały zmiany w celu zapewnienia optymalnej organizacji pracy w poszczególnych jednostkach oraz zapewnienia najwyższego efektu pracy orzeczników.

Nowelizacja rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 867, z późn. zm., zwanego dalej „Regulaminem”) nakierowana została na wprowadzenie zmian dotyczących w szczególności przydziału spraw sędziom w taki sposób, by maksymalnie zoptymalizować związane z tym czynności i doprowadzić do zwiększenia sprawności procedowania przez sądy.

Istotnym przy przydziale spraw sędziom, jest zapewnienie obiektywnych i transparentnych zasad tego przydziału, właściwej organizacji pracy wydziałów, przy jednoczesnym uwzględnieniu konstytucyjnie zagwarantowanych praw obywateli do sądu, w tym do sprawnego i szybkiego rozpoznania spraw.

Spełnienie tych warunków ma umożliwić efektywniejsze rozpoznawanie spraw oraz poprawę organizacji pracy w Sądach.

Nowelizacja przepisów Regulaminu urzędowania sądów powszechnych przewiduje możliwość, by w sprawach rozpoznawanych w składzie trzech sędziów, losowany był tylko referent a pozostali członkowie składu zostali wyznaczeni przez przewodniczącego wydziału według zasad określonych przez prezesa sądu po zasięgnięciu opinii kolegium właściwego sądu. W konsekwencji sposób przydziału spraw sędziom winien być oparty na sprecyzowanych obiektywnych regułach rozdzielania pracy w składach kolegialnych, przejrzystych i weryfikowalnych, zarówno dla stron, jak i samych orzeczników.

Istniejące przed przedmiotową nowelizacją rozwiązanie, wymuszające generowanie składów trzyosobowych co najmniej raz na 12 miesięcy, skutkowało multiplikacją składów, doprowadzając do sytuacji, w których sędzia mógł być przydzielony do kilku, a nawet kilkunastu składów. W przypadku wydziałów, w których następują zmiany organizacyjne lub kadrowe, nałożenie bezwzględnego

obowiązku losowego generowania składów trójkowych prowadziło do znacznego obniżenia efektywności pracy.

Wprowadzona zmiana, dająca przewodniczącemu wydziału możliwość zadecydowania o odstąpieniu od losowania składów trzyosobowych na rzecz losowania wyłącznie sędziego referenta w przypadku, gdy będzie to uzasadnione potrzebą zwiększenia efektywności pracy, pozwoli na zwiększenie efektywności orzeczniczej sądów (zwiększenie swobody kształtowania składów trójkowych, a co za tym idzie, większą swobodę wyznaczania terminów rozpraw i rozstrzygania spraw, aniżeli w przypadku losowanych składów trzyosobowych), pozostając przy tym w zgodzie z przepisem upoważniającym, nakazującym określenie w rozporządzeniu zasady ustalania składów wieloosobowych.

Dodatkowo wskazuję, iż przed wprowadzeniem systemu losowania sprawy w wydziałach były przydzielane według kolejności ich wpływu do sądu zgodnie z ustalonym podziałem czynności, oddzielnie dla każdego rodzaju repertorium, wykazu i innego urządzenia ewidencyjnego. W ramach danego repertorium, wykazu i innego urządzenia ewidencyjnego możliwe było zastosowanie odrębnej kolejności dla poszczególnych rodzajów spraw w nim ewidencjonowanych. W wydziałach odwoławczych dopuszczono przydział referentom i rozpoznanie kolejno wpływających spraw według ustalonego planu sesji (§ 43 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. - Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 2316 oraz z 2016 r. poz. 418, 517 i 970).

PYTANIE 1. Jakie są założenia obecnych reform wymiaru sprawiedliwości?

Obecne reformy wymiaru sprawiedliwości w Polsce koncentrują się na:

- 1. Cyfryzacji, automatyzacji oraz poprawie efektywności i dostępności usług prawnych, oraz rozwój systemów opartych na sztucznej inteligencji i nowych technologiach, w tym poprawie efektywności i sprawności postępowań sądowych (usprawnienie pracy sądów),**
- 2. Przywróceniu ładu konstytucyjnego i niezależności sądów (odbudowa praworządności).**

Ad. 1

Program „Cyfrowy Sąd”

Koncentruje się na realizacji przedsięwzięć, które pozwolą na kompleksową cyfryzację wymiaru sprawiedliwości, w tym:

- **Digitalny Asystent Sędziego**

Cel projektu: usprawnienie procedowania w sprawach frankowych poprzez:

- a) digitalizację, umożliwienie robotycznego czytania pism procesowych, następnie wprowadzanych w sposób automatyczny do systemu repertoryjno-biurowego sądów,
- b) bazę wiedzy, zawierająca tezowane orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej,
- c) kalkulator umożliwiający automatyczne rozliczanie świadczeń nieważnej umowy,
- d) algorytm umożliwiający tworzenie projektów rozstrzygnięć sądowych.

- **Elektroniczne Postępowanie Upominawcze 3.0**

Cel projektu: udoskonalenie wersji rozwiązania EPU m.in. o wyższy stopień automatyzacji, przetwarzania oraz walidacji zawartości dokumentów cyfrowych. Nowy system umożliwi zautomatyzowaną komunikację z systemami zewnętrznymi, w tym systemami firm uczestniczących w procesie.

- **Cyfrowy Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK)**

Cel projektu: całkowita cyfryzacja postępowania w sądzie, który zajmuje się sprawami konsumentów, konkurencji, a w przyszłości także sprawami dotyczącymi sztucznej inteligencji. Celem projektu jest usprawnienie postępowania, a jednocześnie kompleksowe przetestowanie rozwiązań konstrukcyjnych cyfrowego sądu.

- **Budowa Centralnego Systemu Repertoryjno-Biurowego**

Cel projektu: jednolity system repertoryjno-biurowy dla sądów powszechnych, który zastąpi rozproszone dotąd systemy funkcjonujące w poszczególnych sądach. Umożliwi on pracownikom sądów i orzecznikom sprawniejsze zarządzanie aktami, a obywatelom przejrzysty dostęp do informacji o stanie prowadzonej sprawy.

- **Przebudowa Portalu Informacyjnego**

Cel projektu: zapewnienie obywatelom i profesjonalnym pełnomocnikom możliwości wnoszenia pism procesowych w formie elektronicznej, pobierania dokumentów oraz 24-godzinny dostęp do informacji o sprawie.

- **Cyfrowa wymiana danych z Prokuraturą**

Cel projektu: umożliwienie przepływu dokumentów w formie elektronicznej z prokuratury do sądów, usprawnienie obiegu dokumentów i przyspieszenie postępowania.

Program „Cyfrowe Rejestry”

obejmuje projekty dotyczące wszystkich rejestrów wymiaru sprawiedliwości:

- Elektroniczny Krajowy Rejestr Sądowy (eKRS);
- Elektroniczne Księgi Wieczyste (EKW),
- Rejestr Zastawów (RZ),
- Krajowy Rejestr Zadłużonych (KRZ)
- rejestry karne: Krajowy Rejestr Karny (KRK) i Rejestr Sprawców Przepędzonych na Tle Seksualnym (RSPT).

Program „Cyfrowe Rejestry” zakłada dostępność wszystkich rejestrów w jednym miejscu – Portalu Rejestrów Sądowych, jednolitą szatę graficzną i interfejs, jedno logowanie, jednolity system e-płatności, jednokrotne wprowadzanie danych, wykorzystanie podpisów elektronicznych. Tam, gdzie będzie to możliwe zostanie wdrożona pełna cyfryzacja i automatyzacja procesów.

„Cyfrowe Rejestry” zmierzają do kompleksowej cyfryzacji i modernizacji rejestrów wykorzystywanych w polskim wymiarze sprawiedliwości. Projekt ten ma na celu przede wszystkim zwiększenie bezpieczeństwa przechowywanych i przetwarzanych danych, a także poprawę funkcjonalności systemów rejestrów sądowych. Dotyczy to działających już obecnie cyfrowych rejestrów sądowych tj. Krajowego Rejestru Sądowego (eKRS), Elektroniczne Księgi Wieczyste (EKW) Rejestr Zastawów (RZ), Krajowego Rejestru Zadłużonych (KRZ) oraz rejestrów karnych: Krajowego Rejestru Karny (KRK) i Rejestr Sprawców Przepędzonych na Tle Seksualnym (RSPTS).

Automatyzacja i sztuczna inteligencja

Polska sukcesywnie wdraża także na poziomie krajowym przepisy AI (AI Act - Rozporządzenie UE 2024/1689), m.in. poprzez utworzenie organów nadzorczych i mechanizmów zgłaszania incydentów:

- Został opracowany dokument „*Polityka rozwoju AI do 2030*”, który jest dokumentem strategicznym określającym cele i kierunki rozwoju AI w Polsce, w tym także w wymiarze sprawiedliwości, uwzględnia on konieczność zachowania najwyższych standardów etycznych w zakresie wykorzystania sztucznej inteligencji;
- Ministerstwo Sprawiedliwości ściśle współpracuje z Ministerstwem Cyfryzacji w zakresie cyfrowej transformacji wymiaru sprawiedliwości – zawarte zostało porozumienie o współpracy pomiędzy dwoma resortami. Planowane jest m.in. opracowanie modeli uruchomienia centrów rozwoju

kompetencji cyfrowych wymiaru sprawiedliwości, które stworzą płaszczyznę współpracy między instytucjami wymiaru sprawiedliwości i jednostkami badawczo - rozwojowymi, zajmującymi się badaniami nad prawem i technologią.

W systemach wykorzystywanych przez sądownictwo już obecnie są stosowane lub planowane do zastosowania w najbliższej przyszłości poniższe rozwiązania wykorzystujące automatyzację i sztuczną inteligencję takie jak:

- Predefiniowane formularze elektroniczne do składania wniosków z wykorzystaniem kreatora wniosku oraz elementami autouzupełniania danych;
- Automatyczna weryfikacja danych identyfikujących uczestników postępowania we wnioskach i pismach procesowych w oparciu o systemy referencyjne takie jak ewidencja ludności (PESEL), rejestr handlowy (KRS), ewidencja podmiotów prowadzących działalność gospodarczą (CEIDG, REGON), ewidencja podatników (CRP KEP), ewidencja osób pozbawionych wolności (CBDOPW).
- Wspierana przez sztuczną inteligencję ekstrakcja metadanych z dokumentów;
- Wspierana przez sztuczną inteligencję kategoryzacja dokumentów;
- Wspierane przez sztuczną inteligencję automatyczne rozpoznawanie mowy i transkrypcja nagrań z przebiegu rozprawy;
- Generowanie projektów rozstrzygnięć w oparciu o system szablonów z elementami autouzupełniania danych.

Program Sprawny Sąd

Ponadto, aby wzmocnić i ustandaryzować mechanizmy zarządzania sądami opracowany został **Program Sprawny Sąd**, który został przedstawiony do zatwierdzenia Kierownictwu Ministerstwa Sprawiedliwości w lipcu 2025.

Program ma na celu:

- zwiększenie efektywności organizacyjnej sądów powszechnych,
- obiektywizację kryteriów wydawania decyzji zarządczych,
- poprawę jakości usług świadczonych obywatelom.

Program **Sprawny Sąd** obejmuje następujące projekty:

- **Efektywne Zarządzenie Sądem** - monitorowanie obciążenia kadry; identyfikacja wąskich gardeł; wspieranie procesu decyzyjnego poprzez

obiektywne dane; równomierny dostęp do sądu/ weryfikacja rozmieszczenia.

- **Kapitał Ludzki** - budowa długofalowej strategii HR sądownictwa powszechnego, m.in. onboarding; rozwój kompetencji zawodowych; monitoring narzędzia reakcji; ewaluacja.
- **Sprawozdawczość Sądowa** - optymalizacja polegająca na zautomatyzowaniu raportowania i redukcji obowiązków statystycznych; ocena funkcjonalności modułów statystycznych rejestrów sądowych oraz modernizacja lub stworzenie nowych modułów; otwieranie danych wymiaru sprawiedliwości.
- **SLPS (Systemu Losowego Przydziału Spraw)** – przeprowadzenie audytu funkcjonowania systemu, wdrożenie zaleceń po audycie, przeprowadzenie kompleksowych szkoleń użytkowników systemu.

Program **Sprawny Sąd** zakłada opracowanie i wdrożenie narzędzi wspomagających zarządzanie i monitorowanie funkcjonowania sądownictwa powszechnego. Wśród kluczowych rozwiązań przewidzianych w ramach programu znajdują się:

- **Mapa Struktury Sądownictwa** – narzędzie wizualizujące organizację i rozmieszczenie jednostek sądowych w skali kraju;
- **Wskaźniki Sprawności Sądownictwa** – zestaw mierników umożliwiających ocenę efektywności działania sądów na różnych poziomach;
- **Mapowanie obciążenia pracą** – systematyczna analiza i prezentacja obciążenia sędziów, referendarzy oraz urzędników sądowych, wspierająca racjonalne i oparte na obiektywnych podstawach zarządzanie zasobami kadrowymi.

Kognicja sądów

W opracowaniu znajduje się **Program Kognicja Sądów**, którego celem będzie optymalizacja wpływu spraw do wymiaru sprawiedliwości oraz ograniczenie kognicji sądów powszechnych, poprzez zniesienie kognicji sądowej w obszarach, w których sprawy mogą być bardziej efektywnie załatwiane przez inne instytucje, bez uszczerbku dla konstytucyjnego prawa do sądu.

- procedowany jest projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (UDER24), który ma na celu wprowadzenie do prawa polskiego – na wzór unormowań obowiązujących w innych państwach – możliwości pozasądowego rozwiązania małżeństwa

(rozvodu pozasądowego przed Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego dla małżonków niemających wspólnych małoletnich dzieci);

- procedowany jest projekt ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie rozpoznawania spraw dotyczących zawartych z konsumentami umów kredytu denominowanego lub indeksowanego do franka szwajcarskiego (UD184) – zapewniającego sądom i stronom narzędzia do sprawniejszego prowadzenia postępowań w sprawach „frankowych”;
- ścisła współpraca z Instytutem Wymiaru Sprawiedliwości w zakresie analizy wartości przedmiotu sporu. IWS przeprowadził już ponadto szereg seminariów, których tematem była analiza możliwości ograniczenia kognicji sądów powszechnych w określonych obszarach merytorycznych wyrokowania. Prowadzone są prace w zakresie zmiany art. 17 pkt 4 k.p.c. w kierunku podniesienia wartości przedmiotu sporu w sądach rejonowych do 150.000 zł.

Mediacja

Ministerstwo Sprawiedliwości realizuje również działania ukierunkowane na rozwój oraz profesjonalizację mediacji jako kluczowego elementu nowoczesnego, efektywnego i odpornego wymiaru sprawiedliwości. Mediacja stanowi ważne narzędzie budowy zaufania społecznego do instytucji publicznych, wspierania dialogu obywatelskiego oraz zwiększania dostępności usług wymiaru sprawiedliwości – co w pełni wpisuje się w kierunki i priorytety OECD.

Prace legislacyjne w zakresie mediacji

Ministerstwo Sprawiedliwości opracowało projekt ustawy o mediatorach sądowych, akredytowanych ośrodkach mediacyjnych i Krajowym Rejestrze Mediatorów (UD237), który w sierpniu 2025 r. zakończył etap uzgodnień, opiniowania i konsultacji publicznych.

Projekt wprowadza kompleksową reformę systemu mediacji, obejmującą w szczególności:

Utworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów

- zastąpienie dotychczasowych papierowych list stałych mediatorów centralnym rejestrem elektronicznym prowadzonym przez Ministra Sprawiedliwości;
- zapewnienie obywatelom powszechnego i bezpłatnego dostępu do informacji o mediatorach, ich specjalizacjach i kwalifikacjach;

- integrację rejestru z funkcjonującymi systemami informatycznymi resortu (Portal Informacyjny Sądów Powszechnych, system ROBUS).

Profesjonalizację zawodu mediatora

- wprowadzenie jednolitych standardów szkoleniowych i egzaminacyjnych dla mediatorów sądowych;
- prowadzenie rejestru instytucji szkolących w zakresie mediacji nadzorowanych przez Ministra Sprawiedliwości;
- określenie wymagań dotyczących wykształcenia, doświadczenia i kompetencji osób wpisywanych do Krajowego Rejestru Mediatorów.

Certyfikację mediatorów

- wprowadzenie jednolitego certyfikatu potwierdzającego wiedzę i umiejętności mediacyjne w określonej specjalizacji;
- weryfikację kompetencji mediatorów w drodze egzaminów teoretycznych i praktycznych przeprowadzanych przez instytucje szkolące w zakresie mediacji.

Utworzenie elektronicznej bazy wiedzy dla obywateli

- umożliwienie obywatelom łatwego wyszukiwania mediatorów według specjalizacji, lokalizacji lub rodzaju sprawy;
- promowanie dostępu do alternatywnych metod rozwiązywania sporów i zwiększanie świadomości społecznej w zakresie mediacji.

Zaufanie i zaangażowanie w sprawiedliwość

Reforma systemu mediacji wzmacnia wiarygodność i przejrzystość wymiaru sprawiedliwości poprzez jasne standardy jakości, nadzór nad szkoleniami i otwarty dostęp do informacji o mediatorach. Przyczynia się tym samym do odbudowy zaufania obywateli do instytucji publicznych.

Sprawiedliwość skoncentrowana na obywatelu

Nowe rozwiązania w zakresie mediacji zapewniają większą dostępność i przystępność procedur prawnych. Cyfryzacja usług mediacyjnych oraz przejrzystość rejestrów umożliwiają obywatelom i przedsiębiorcom łatwiejszy dostęp do sprawiedliwości, bez zbędnych barier proceduralnych.

Sprawiedliwość odporna na kryzysy

Wprowadzenie elektronicznego Krajowego Rejestru Mediatorów zwiększa odporność organizacyjną systemu wymiaru sprawiedliwości, zapewniając stały

i pewny dostęp do informacji o mediatorach oraz ich specjalizacjach. Centralizacja i ujednoczenie danych usprawniają koordynację działań oraz ciągłość świadczenia usług mediacyjnych.

Mediacja podsumowanie:

- „Budowa nowoczesnego wymiaru sprawiedliwości wymaga rozwiązań, które wzmacniają zaufanie obywateli do instytucji publicznych i zapewniają im rzeczywisty dostęp do prawa. Polska konsekwentnie rozwija system mediacji, wprowadzając jednolite standardy jakości, przejrzystości i profesjonalizmu.”
- „Projekt ustawy o mediatorach sądowych oraz Krajowym Rejestrze Mediatorów stanowi istotny krok w kierunku modernizacji wymiaru sprawiedliwości. Wprowadza on przejrzysty, cyfrowy system zapewniający obywatelom dostęp do wiarygodnych informacji o mediatorach i jakości świadczonych usług.”
- „Reforma systemu mediacji jest przykładem praktycznej realizacji idei sprawiedliwości skoncentrowanej na człowieku – opartej na zaufaniu, danych i potrzebach społeczeństwa – zgodnej z wartościami i kierunkami działań OECD.”

Edukacja i nieodpłatna pomoc prawna

- **Dostęp do pomocy prawnej jako fundament zaufania.** Zapewniany dostęp do profesjonalnej pomocy prawnej na etapie przedsądowym, jak również możliwość skorzystania z alternatywnych metod rozwiązywania sporów na etapie poprzedzającym skierowanie sprawy do sądu, przyczynia się do budowania zaufania do państwa i wymiaru sprawiedliwości.
- **Partnerstwo w reformach – klucz do wiarygodności.** Prace nad reformą systemu nieodpłatnej pomocy prawnej są prowadzone we współpracy ze wszystkimi podmiotami zaangażowanymi w ten system: samorządami terytorialnymi, przedstawicielami samorządów prawniczych oraz organizacji pozarządowych, tak aby zbudować zaufanie do wprowadzanych zmian.
- **Ministerstwo jako instytucja słuchająca obywateli.** Budowanie wizerunku Ministerstwa Sprawiedliwości jako instytucji otwartej na potrzeby obywateli i reagującej na zgłaszane postulaty.
- **Dopasowanie systemu do realnych potrzeb.** Te działania mają na celu lepsze dopasowanie systemu przedsądowej pomocy prawnej do potrzeb

zgłaszanych przez obywateli i oparcia planowanych zmian o doświadczenia interesariuszy.

- **Edukacja prawna jako element prewencji** – Podnoszenie świadomości prawnej obywateli zmniejsza obciążenie systemu i wspiera dobro wspólne. W 2025 r. w województwie świętokrzyskim przeprowadzono projekt edukacji prawnej dla seniorów, we współpracy z Ministrami ds. Polityki Senioralnej, Ministerstwem Cyfryzacji i Nauką, Akademicką Siecią Komputerową, Instytutem Badawczym oraz Komendą Główną Policji.

Główne założenia wprowadzanych reform w zakresie Cyfryzacji, automatyzacji, poprawy efektywności i dostępności usług prawnych, rozwoju systemów opartych na sztucznej inteligencji i nowych technologiach, w tym poprawy efektywności i sprawności postępowań sądowych (usprawnienie pracy sądów) obejmują:

1. Cyfryzację i automatyzację procesów sądowych:

- Wprowadzenie zintegrowanego systemu teleinformatycznego Repozytorium Elektronicznych Akt Sądowych (REAS).
- Digitalizacja akt, wniosków i dokumentów, co ma skrócić czas postępowań i zmniejszyć koszty.
- Automatyzację procesów, takich jak kategoryzacja dokumentów, rozpoznawanie tekstu (OCR), weryfikacja danych, generowanie standardowych pism oraz przesyłanie korespondencji elektronicznej.
- Wprowadzenie posiedzeń zdalnych, które zwiększają dostępność i skracają czas postępowania oraz ograniczają koszty podróży i logistyczne.

2. Rozwój cyfrowych rejestrów i baz danych:

- Usprawnienie i integracja rejestrów, takich jak KRS, KRZ, EKW, KRK, RSPTS, co zapewnia dostęp do wiarygodnych, aktualnych i bezpiecznych danych.
- Udostępnienie tych rejestrów w jednym portalu, z jednolitym interfejsem i możliwością automatycznego pobierania danych przez podmioty publiczne i prywatne.
- Automatyzację wymiany informacji między systemami, co przyczynia się do skrócenia czasu i zwiększenia transparentności.

3. Wykorzystanie sztucznej inteligencji:

- Automatyzację rozpoznawania i analizy dokumentów, metadanych, kategorii spraw, a także generowania projektów rozstrzygnięć sądowych.

- Wprowadzenie narzędzi wspierających sędziów i pracowników sądowych, takich jak cyfrowi asystenci, kalkulatory rozliczeń czy bazy wiedzy.
- Stosowanie AI w celu zwiększenia szybkości reakcji systemu, poprawy jakości decyzji oraz odciążenia kadry orzeczniczej.

4. Usprawnienia proceduralne i organizacyjne:

- Wprowadzenie posiedzeń zdalnych, które poprawiają logistykę, dostępność i zapobiegają przewlekłości postępowań.
- Elektroniczne doręczenia, składanie pism i komunikacja w ramach postępowań, co przyspiesza obieg informacji.
- Uproszczenie i cyfryzacja rejestracji, obsługi dokumentów oraz wymiany danych, także poprzez API (Application Programming Interface) i systemy integracyjne.

Ad. 2

Przywróceniu ładu konstytucyjnego i niezależności sądów (odbudowa praworządności):

1. Dostosowanie systemu prawnego do wydanych orzeczeń przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPCz) oraz przywrócenie działalności konstytucyjnych organów ochrony prawnej zgodnie z ich celami określonymi w Konstytucji RP.

W grupie tych organów znajdują się Krajowa Rada Sądownictwa, Trybunał Konstytucyjny oraz Sąd Najwyższy.

2. Uregulowanie statusu sędziów powołanych po 8 grudnia 2017 r., przy udziale nieprawidłowo ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa ustawą z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3).

Na odbudowę praworządności składają się następujące projekty ustaw:

- projekt ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025 wpisany do wykazu prac Rady Ministrów pod numerem UPRO2;
- projekt ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa wpisany do wykazu prac Rady Ministrów pod numerem UPRO4;

- projekt ustawy o zmianie ustawy – prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw wpisany do wykazu prac Rady Ministrów pod numerem UD206 dotyczący przywrócenia działania samorządów sędziowskich i reformy postępowań dyscyplinarnych sędziów.

Dodatkowo, Ministerstwo Sprawiedliwości przez swoje działania dąży do wzmocnienia niezależności prokuratury, w szczególności poprzez oddzielenie funkcji Prokuratora Generalnego od funkcji Ministra Sprawiedliwości.

Podsumowując, głównym założeniem obecnych reform jest stworzenie nowoczesnego, transparentnego, dostępnego i odpornego na kryzysy systemu wymiaru sprawiedliwości, opartego na cyfrowych narzędziach, sztucznej inteligencji oraz zintegrowanych bazach danych. Celem jest nie tylko zwiększenie efektywności i skrócenie czasu postępowań, ale także budowa zaufania społecznego do instytucji publicznych oraz zapewnienie wysokich standardów etycznych i bezpieczeństwa danych wraz z przywróceniu ładu konstytucyjnego i niezależności sądów.

PYTANIE 2. Czy działania rządu spełniają wymagania stawiane władzy wykonawczej przez Traktaty Założycielskie UE oraz Trybunał Sprawiedliwości UE?

Traktaty (art. 19 TUE ust. 1 zdanie drugie) w związku z art. 47 akapit drugi Karty praw podstawowych wymagają od państw członkowskich, aby te ustanowiły środki niezbędne do zapewnienia skutecznej ochrony sądowej w dziedzinach objętych prawem Unii. Oznacza to konieczność zagwarantowania przez każde państwo członkowskie skutecznej kontroli sądowej przed sądem niezawisłym, bezstronnym i ustanowionym uprzednio na mocy ustawy. Niezawistość zaś, w jej aspekcie zewnętrznym, to m.in. niezależność od czynników zewnętrznych, w tym organów władzy wykonawczej oraz organów władzy wykonawczej.

Zasady te znalazły potwierdzenie i rozwinięcie w orzecznictwie Trybunał Sprawiedliwości UE (dalej: „TSUE”), w szczególności w polskich sprawach. I tak, przykładowo:

- w swoim dotychczasowym orzecznictwie TSUE wielokrotnie wskazywał na systemowe nieprawidłowości w procesie powoływania sędziów w Polsce związane z udziałem w tym procesie wadliwie ukształtowanej Krajowej Rady Sądownictwa, która nie dawała wystarczających gwarancji niezależności od władzy ustawodawczej i wykonawczej (por. np. wyrok w sprawie C-585/18, A.K. i in.,

postanowienia sprawach: C-720/1 Rzecznik Praw Obywatelskich oraz C-810/23 Kancelaria B.);

- w licznych orzeczeniach TSUE wskazywał także, że – z powodu nieprawidłowości w procesie powołania – wymogów sądu niezawisłego, bezstronnego i ustanowionego uprzednio na mocy ustawy nie spełniało szereg składów orzekających w Sądzie Najwyższym (por. np. wyroki w sprawach: C-718/21 Krajowa Rada Sądownictwa czy C-326/23 Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, postanowienie: C-390/23 Rzecznik Finansowy);

- w kilku sprawach TSUE zakwestionował również uprawnienia Ministra Sprawiedliwości do delegowania sędziów do sądów wyższej instancji bez jasnych i podanych do publicznej wiadomości kryteriów, a także do odwołania ich z delegacji w każdym czasie bez jakiegokolwiek uzasadnienia (por. wyrok w połączonych sprawach C-748/19-C-754/19 Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim).

Zmiany wprowadzane przez obecny Rząd RP mają właśnie na celu realizację opisanych wyżej zobowiązań wynikających z Traktatów i orzecznictwa TSUE, a w szczególności zapewnienie niezawisłości sądów, w tym przez zagwarantowanie ich niezależności od organów władzy wykonawczej i ustawodawczej. I tak, przykładowo:

- ustawa z dnia 6 marca 2025 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. poz. 526), przyjęta na podstawie projektu przygotowanego przez Rząd, wprowadziła kryteria delegowania sędziego do innego sądu oraz obowiązek uzasadniania decyzji o odwołaniu sędziego z delegacji;

- przygotowany przez Rząd nowy projekt ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (UPRO4 w Wykazie prac legislacyjnych RM) przewiduje przywrócenie sędziom prawa wyboru członków Krajowej Rady Sądownictwa wybieranych spośród sędziów, a tym samym przywrócenie niezależności KRS od organów władzy ustawodawczej i władzy wykonawczej;

- przygotowany przez Rząd projekt ustawy o przywróceniu prawa do niezależnego i bezstronnego sądu ustanowionego na podstawie prawa przez uregulowanie skutków uchwał Krajowej Rady Sądownictwa podjętych w latach 2018-2025 (UPRO2 w Wykazie prac legislacyjnych RM) przewiduje m.in. pozbawienie mocy prawnej uchwał nieprawidłowo ukształtowanej KRS zawierających wnioski o powołanie na urząd sędziego, powtórzenie konkursów na stanowiska sędziowskie obsadzone w procesie z udziałem nieprawidłowo ukształtowanej KRS, wprowadzenie ograniczonej możliwości wzruszania orzeczeń wydanych z udziałem sędziów powołanych na podstawie uchwał nieprawidłowo ukształtowanej KRS,

zniesienie Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych SN czy zmianę zasad wyłaniania sędziów Izby Odpowiedzialności Zawodowej SN.

PYTANIE 3. Czy obecny rząd rozważył zmianę polityki prowadzonej względem wymiaru sprawiedliwości?

Ministerstwo Sprawiedliwości od grudnia 2023 r. konsekwentnie dąży do realizacji założonych reform wymiaru sprawiedliwości. Należy wskazać, że wiele celów zostało już osiągniętych, natomiast sukcesywnie realizowane są także długoterminowe cele i wyznaczane nowe.

Z wyrazami szacunku
Arkadiusz Myrcha
Sekretarz Stanu
/podpisano elektronicznie/